H4i GENETIIVI (ktiv male)

(päivitelty 7.5.2022)

4 HEPREA KIELIOPPI https://gen.fi/h4.html
H4i LAUSEOPPI https://gen.fi/h4i.html
H4i Genetiivi (ktiv male)
https://gen.fi/h4i-genetiivi-kt.html

– vastaava dokumentti vokalisoituna:
H4i Genetiivi
https://gen.fi/h4i-genetiivi.html

SISÄLLYSLUETTELO

00. Dokumentteja
0. Johdanto
1. Rakennegenetiivi
1.1 Yleistä
1.2 Tunnuksettomien sanojen st. constr. -muoto
1.3 Kamats–he-päätteisten feminiinien st. constr. -muoto
1.4 Duaalin ja monikon st. constr. -muoto
1.5 Määräytyneisyys rakennegenetiivissä
1.6 Omistajaketju
1.7 Monta omistajaa
1.8 Monta omistettavaa
1.9 Laatua ilmaiseva genetiivi
1.10 Attribuutti rakennegenetiivissä
2. Le-genetiivi
3. Shel-genetiivi
4. Suffiksigenetiivi

00. DOKUMENTTEJA

H4B Makef-yhdysviiva
https://gen.fi/h4b-makef.html
H4B Propretonic reduction
https://gen.fi/h4b-propretonic-reduction.html
H4C Segolaattien taivutus
https://gen.fi/h4c-segolaattien-taivutus.html
H4E Persoonapronominit
https://gen.fi/h4e-persoonapronominit.html
H4E Persoonasuffiksit
https://gen.fi/h4e-persoonasuffiksit.html
H4i Attribuutti
https://gen.fi/h4i-attribuutti.html
H4i Genetiivi
https://gen.fi/h4i-genetiivi.html
H4i Määräiset sanat

https://gen.fi/h4i-maaraiset-sanat.html

0. JOHDANTO

Hepreassa on neljä tapaa ilmaista genetiivi, so. omistaminen eli jollekin kuuluminen:

– 1. rakennegenetiivi (st. constr., smichut)
– 2. le-prepositio
– 3. shel-prepositio
– 4. omistusliite eli possessiivisuffiksi

1. RAKENNEGENETIIVI

1.1 YLEISTÄ

Tanachin hepreassa käytetään runsaasti rakennegenetiiviä. Nykyhepreassa sen käyttö on rajatumpaa. Rakennegenetiivissä omistaja on perusmuodossa, omistettava sana sen edellä erityisessä rakennegenetiivimuodossa (status constructus, nismach):

"kirja" (omistettavassa muodossa) "poika" (perusmuodossa) = pojan kirja

Rakenne on sanajärjestykseltään päinvastainen kuin suomen kielessä, jossa on ensin omistaja genetiivimuodossa ja vasta sen jälkeen omistettava, joka on perusmuodossa (vrt. kuitenkin "laps' Suomen").

status constructus (st. constr.) construct state, "rakenneasema",
rakennegenetiivimuotoinen sana

סמיכות

fem. [abstr. subst.] NH "tukeutuminen", rakennegenetiivi

נסמך

adj. [nif. partis.] "tukeutuva",
omistettavassa (st. constr.) -muodossa oleva sana

√סמך tukea

סמך fem. [pausa] PBH samech-kirjain, "tuki, tukipiste"

Sanan itsenäinen perusmuoto (sanakirjamuoto) on nimeltään status absolutus (st. abs.), absolute state.

Omistettavan sanan (st. constr.) ja omistajan (genetiivi) sidos on kiinteä: väliin voi liittää omistajaan mahdollisesti liittyvän artikkelin lisäksi ainoastaan lokatiivin painottoman a-tunnuksen (ָה-). Mitään muita sanoja tai liitteitä ei st. constr. -muotoisen sanan ja omistajan eli genetiivin välissä voi olla.

ארצה כנען

Kanaanin maahan

Omistaja määrää myös omistettavan määräisyyden: Jos omistaja on määrätty, niin myös omistettava on määrätty. Jos omistaja on epämääräisessä muodossa, niin myös omistettava on epämääräinen. Omistettavaan st. constr. -muotoiseen sanaan ei saa koskaan liittää artikkelia.

Nykyheprean huolittelemattomassa puhekielessä tätä kieliopin yksiselitteistä sääntöä ei kuitenkaan aina noudateta. Ihmisen läpikotainen syntisyys ja epätäydellisyys tulee näkyville Jumalan Raamattuun kirjoitettujen lakien rikkomisen lisäksi myös kieliopin sääntöjen noudattamattomuutena. Hepreanopiskelijakin elää armosta...

Rakennegenetiivissä omistettava sana (st. constr.) "tukeutuu" (smichut) omistajaan: omistettava ja omistaja muodostavat yhden painokokonaisuuden. Rakennemuotoisella omistettavalla sanalla voi olla korkeintaan sivupaino, ei koskaan pääpainoa. Omistettavan sanan pääpaino siirtyy eteenpäin omistajalle eli genetiiville.

Painon siirtymisen vuoksi omistettavan sanan pitkät a-vokaalit yleensä lyhentyvät, samoin pitkät tseirei-vokaalit.

H4B Propretonic reduction
https://gen.fi/h4b-propretonic-reduction.html

Kieliopillisissa esityksissä ja sanakirjoissa sanan omistettava muoto (st. constr., nismach) ilmaistaan käyttämällä makef-yhdysviivaa.

H4B Makef-yhdysviiva
https://gen.fi/h4b-makef.html

דָּבָר mask. sana, asia, "tavara" דְּבַר־

דְּבָרִים mon. דִּבְרֵי־

Tanachissa käytännöt vaihtelevat: osassa rakennemuotoisia sanoja on makef-yhdysviiva, osassa ei. Nykyheprean (vokalisoimattomissa) teksteissä rakennegenetiiviin ei merkitä makefia.

Allekirjoittaneen tuottamiin dokumentteihin on kuitenkin lisätty punainen makef (1.10.2020 jälkeen päivitetyt dokumentit) helpottamaan lukijaa huomaamaan rakennegenetiivin. Punainen makef on tarvittaessa lisätty myös Tanachin teksteihin.

אֱלוֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אלוהי ישראל

[אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל]

Israelin Jumala

1.2 TUNNUKSETTOMIEN SANOJEN ST. CONSTR. -MUOTO

Useimmat maskuliinit ja jotkut feminiinit ovat tunnuksettomia.

	st. abs.	st. constr.
yks.	סוּס	סוּס־
pääte	—	־—

Katso segolaattien taivutus:

H4C Segolaattien taivutus
https://gen.fi/h4c-segolaattien-taivutus.html

1.3 KAMATS–HE-PÄÄTTEISTEN FEMINIINIEN ST. CONSTR. -MUOTO

st. abs. st. constr.

yks.	סוּסָה	סוּסַת־
pääte	-ָה	-ַת־

1.4 DUAALIN JA MONIKON ST. CONSTR. -MUOTO

	st. abs.	st. constr.
du.	יָדַיִם	יְדֵי־
pääte	-ַיִם	-ֵי־
du. fem.	שְׁפָתַיִם	שִׂפְתֵי־
pääte	-תַיִם	-תֵי־
mon.	סוּסִים	סוּסֵי־
pääte	-ִים	-ֵי־
mon.	סוּסוֹת	סוּסוֹת־
pääte	-וֹת	-וֹת־

1.5 MÄÄRÄYTYNEISYYS RAKENNEGENETIIVISSÄ

Rakennegenetiivissä omistettavan sanan (st. constr.) määräytyneisyys seuraa aina omistajan (genetiivi) määräytyneisyyttä:

– määräinen omistaja > omistettava (st. constr.) on määräinen
– epämääräinen omistaja > omistettava (st. constr.) on epämääräinen

H4i Määräiset sanat
https://gen.fi/h4i-maaraiset-sanat.html

Omistettavaan sanaan (st. constr.) ei saa koskaan laittaa määräävää artikkelia. Jos halutaan ilmaista omistettavan määräytyneisyys, niin artikkeli on silloin lisättävä omistajaan.

(1–2 + 1)

סוס מלך

(jonkun/erään/yhden) kuninkaan (joku) hevonen

סוס המלך

(sen/tietyn) kuninkaan (tietty) hevonen

Rakennegenetiivillä ei voi ilmaista määräisen omistajan omistamaa epämääräistä omistettavaa: (tietyn) kuninkaan (joku/eräs/yksi) hevonen. Tällöin on käytettävä kiertoilmaisuna (circumlocution) le- tai shel-genetiiviä.

סוס למלך
סוס של המלך

"(eräs/yksi) hevonen (tietylle) kuninkaalle"
= (tietyn) kuninkaan (eräs/yksi) hevonen

1.6 OMISTAJAKETJU

Rakennegenetiivillä voi muodostaa genetiivi- eli omistajaketjun. Tällöin keskellä oleva sana on ensimmäisen sanan omistaja ja samalla rakennemuodossa ja omistettavana suhteessa sitä seuraavan sanaan. Ainoastaan rakenteen viimeisellä sanalla on pääpaino. Rakennegenetiivin käännös on yleensä paras aloittaa rakenteen lopusta ja edetä siitä kohti alkua.

(1–2)

דרך עץ החיים

elämän puun tie

סוס מלך ישראל

Israelin (tietyn) kuninkaan (tietty) hevonen

1.7 MONTA OMISTAJAA

Rakennegenetiivissä voi olla monta omistajaa.

(1)

אלוהי אברהם ויצחק ויעקב

Abrahamin ja Iisakin ja Jaakobin Jumala

1.8 MONTA OMISTETTAVAA

Jos omistettavia on monta, niin silloin omistaja on toistettava.

(1–2)

עבדי אברהם ומקנה אברהם

Abrahamin palvelijat ja karja/omaisuus

vrt. NH

הבן שלי והבת שלי

minun poikani ja tyttäreni

1.9 LAATUA ILMAISEVA GENETIIVI

Genetiiviä käytetään ilmaisemaan adjektiiviattribuutin sijasta myös laatua.

(1–5)

איש דברים

"sanojen mies" eli puhetaitoinen mies

משפַט צדק

"vanhurskauden tuomio/säädös" eli vanhurskas tuomio/säädös

מִשְׁפָּט yks. [mem-nom.]

מזבַח זהב

"kullan uhrialttari" eli kultainen uhrialttari

מִזְבֵּח mask. [mem-nom.] teurasuhrialttari

√זבח teurastaa uhriksi, uhrata (teuras)uhri

יְפֵה תואר

"muodon kaunis" eli kaunismuotoinen

vrt. myös NH

ירושלים של זהב

"kullan Jerusalem" eli kultainen Jerusalem

1.10 ATTRIBUUTTI RAKENNEGENETIIVISSÄ

H4i Attribuutti
https://gen.fi/h4i-attribuutti.html

Attribuutti on aina pääsanansa jälkeen. Jos omistettavaan sanaan eli st. constr. -muotoiseen sanaan liittyy attribuutti, niin se on vasta koko omistusrakenteen jälkeen. Omistettavan ja omistajan liitos on niin kiinteä, että näiden sanojen väliin ei voi lisätä mitään muita sanoja.

Jos omistettava ja omistaja ovat samassa suvussa, luvussa ja määräytyneisyysmuodossa, niin silloin attribuutti voi periaatteessa liittyä kumpaan tahansa. Merkitys selviää tällöin vasta tekstiyhteydestä.

(1–7)

סוס המלך החדש

– kuninkaan uusi hevonen tai uuden kuninkaan hevonen

היכל אדוני הקדוש

– Herran pyhä temppeli tai pyhän Herran temppeli

ספר אחי החדש

veljeni uusi kirja tai uuden veljeni kirja

דם ישוע היקר

Jeesuksen kallis veri tai kalliin Jeesuksen veri

בת המלכה החכמה

kuningattaren viisas tytär tai viisaan kuningattaren tytär

דבר איש טוב

miehen hyvä sana tai hyvän miehen sana

עיני נשים יפות

naisten kauniit silmät tai kauniiden naisten silmät

Jos omistettava ja omistaja ovat eri suvussa tai eri luvussa,
niin silloin rakenteen merkitys on yksiselitteinen.

(1–3)

בת מהמלך היפה

kuninkaan kaunis tytär

בנֵי המלך החכמים

kuninkaan viisaat pojat

עיר המלך החדשה

kuninkaan uusi kaupunki

2. LE-GENETIIVI

Omistussuhde voidaan ilmoittaa myös le-prepositiolla.

(1–4)

אני לדודי, ודודי לי.

Minä olen rakkaalleni, ja rakkaani on minulle.
= Minä kuulun rakkaalleni, ja rakkaani kuuluu minulle.
Minä olen rakkaani oma, ja rakkaani on minun.

Jos halutaan sanoa "(tietyn) kuninkaan (joku/eräs/yksi) hevonen", niin rakennegenetiivillä se ei ole mahdollista. Silloin on käytettävä kiertoilmaisuna prepositiorakennetta tai shel-genetiiviä.

kiertoilmaisu, circumlocution

סוס למלך
סוס של המלך

"(eräs/yksi) hevonen (tietylle) kuninkaalle"
= (tietyn) kuninkaan (eräs/yksi) hevonen

Jos omistettavaan sanaan liittyy prepositiogenetiivissä attribuutti, niin se tulee heti pääsanansa jälkeen.

סוס חדש למלך

"(eräs/yksi) uusi hevonen (sille/tietylle) kuninkaalle"
= (sen/tietyn) kuninkaan (eräs/yksi) uusi hevonen

(5–8)

הסוס החדש למלך

"(tietty) uusi hevonen (tietylle) kuninkaalle"
= (tietyn) kuninkaan (tietty) uusi hevonen

מזמור לדוד

"(yksi/eräs) psalmi Daavidille"
= Daavidin (yksi/eräs) psalmi

vrt.

מזמור דוד

Daavidin (se/tietty) psalmi

מזמור דוד החדש

Daavidin (se/tietty) uusi psalmi
tai uuden Daavidin (se/tietty) psalmi

3. SHEL-GENETIIVI

Nykyheprean puhekielen tavallisin tapa genetiivin ilmaisemiseen on käyttää shel-prepositiota. Tanachissa shel-prepositio esiintyy vain muutaman kerran suffikoituna.

Shel-prepositio on muodostunut sanoista asher + le, "joka jollekin". Alef on heikkona kirjaimena kadonnut kokonaan ja resh on "hypännyt" lamed-kirjaimen taakse, mikä näkyy suffikoiduissa muodoissa kahdennuspisteenä.

אשר ל < של

Shel-prepositiota käytetään samalla tavalla kuin englannin of- ja ruotsin av- jne. prepositioita. Shel-genetiiviä käytettäessä omistettavaa sanaa ei tarvitse taivuttaa erityiseen omistettavaan muotoon (st. constr., nismach). Omistettavan määräisyys voidaan myös helposti ilmaista siihen liitettävällä artikkelilla.

(1–3)

סוס של מלך
סוס של המלך
הסוס של המלך

Shel-prepositiota käytetään suffikoituna myös possessiivipronominina: minun, sinun, hänen, meidän, teidän, heidän.

Katso taivutus:

H4E Persoonapronominit
https://gen.fi/h4e-persoonapronominit.html

4. SUFFIKSIGENETIIVI

H4E Persoonasuffiksit
https://gen.fi/h4e-persoonasuffiksit.html